

Kimi betimlemeler ise özel değil genel, öznel değil nesnel bir nitelik taşır. Varlıkların belirleyici özelliklerini belirtme yerine onların genel yanlarını gösterir. Bunu yaparken yazar bir yorumda bulunmaz. Nesnel bir tavır takınır. Ereği de okura izlenim kazandırmak değil, bilgi vermektir. Bu türüne de *bilgisiz-dürimsel betimleme* denir.

Betimleme varlıkları, dış dünya ile ilgili olabileceği gibi, kişinin iç dünyalarıyla, duygu ve düşünceleriyle de ilgili olabilir. Bu tür betimlemenin de ereği kişilerin fiziksel yanlarını görüntüleme de olduğu gibi onların iç dünyalarını, duygularındaki değişimleri yansıtmaktır. Fiziksel betimlemelerde nasıl somutlamaya baş vurulursa, duygu ve düşüncelerin betimlenmesinde de aynı şey yapılır. Çünkü somutlama betimleyici anlatımın basat niteliklerinden biridir. Bilgilendirimsel betimleme-ye ise bunun karşıtı olur, yani soyutlamaya yer verilir.

Şu paragada izlenimsel betimlemeye yer verilmiştir:

«.....»

Dunlu altından kopan ceren sürüsü doğuya vurdu. Haçların kamışığına geldi. Haçların kamışığı uşuz bucaksızdı. Aslanlıdan, Hamamdan, Çukurköprüde tâ Ceyhan ırmağına kadar iniyordu. Ortası da dümdüz, lekesez yeşilde bir alandı. Cerenler kamışığı geçip yeşil alana geldiler, otlara daldılar. Böyle taze, yumuşak, sütlü, özütü, ot başka yerlerde yoktu, yumuldular. Githn kuşluk olup ortaklık kızdırınca Anavarza kayalıklarından bir bölük kartal koptu, uzun kanatları gerilmiş, düz, çekilmiş kılıç gibi ışıltılı, bir anda cerenlerin üstüne geldiler. Gökyüzünde süzülüp bir an durdular, çakılmış gibi sonra toparlanıp, kulaqları yırtan bir hışırtıyla cerenlere saldırdılar. Ceren sürüsü darmadağan oldu. Oraya buraya, çallanın, kamışıkların aralarına kaçıştılar. Avlarını yakalayan birkaç kartal hemen bir araya geliyor, cereni parçalamaya başlıyorlardı. Av yakalamayan kartallarsa, göğşe ağıp hışım gibi geri iniyorlardı. Basını alan ceren ovanın bir yanına çekilip gitmişti. Ardında da sağılan, hışım gibi kovalayan gözü kanlı bir, birkaç kartalla.

Deliler köyünün altından geçip Ali keşişine gelen ceren kirmızı yalım gibi sünen, tüyleri yıldır yıldır genç bir cerendi. Bu

genç cereni de bakır kanatlı, kızılıtlı genç bir kuş kovalıyordu. Belki inen kartal bölüğündendi, belki Anavarza kayalıklarında tek başına dolayırken keskin gözleri aşağıda tezikmiş, ürkmüş, ne yapacağını bilmez, şaşkın, oradan oraya vuran cereni görmüştü. Görür görmez toparlanıp cerenin üstüne sağladı, bir göktaş gibi karkara, hızla indi cerenin üstüne. Ceren ürkmüştü, sağlandı ama tetikteydi, bakır kanatlı yırtıcı kuşun saldırısını boşa çıkardı ve daha hızlı Ali keşişinden geçip Ceyhan kıyısına vurdu, ağın ağaçlarının arasına girdi. Bakır kanatlı kuş, ağın ağaçlarının arasındaki cereni az bir sürede bulmakta güçlük çekmedi. Ceren gene tetikte olmasaydı, bu sefer işi bitmişti. Kuş tam üstüne inmiş, keskin cırnaklarını cerenin üstüne takacakken, ceren kuşun altından sola doğru bir kıvrılış yaptı, gözle görülmeyen bir çabuklukla, kuş kendini tâ ötelerde, cerenin epey uzağında buldu...

Ceren düzlükte, baştan aşağı kıpırdırması kesilmiş, kendi boyunda uzamış bir gelincik tarlasında koşuyordu. Yırtıcı kuş uzaklarda kalmış, ölümlü korkusu uzaklaşmıştı. Bacakları titremeğe başlamıştı. Hızı gittikçe düşüyor, uzun atlamaları kısalyordu. Genelilik tarlasını aşip kısa çimeli bir pampalları titremeye düşüdü. Pampallar mavî, kırmızı, sarı, mor, pembe, ak ve çok iri, ince, beş perli çiçek yapıklarının ortasındaki kara gözleri insan gözleri gibi şaşkınlıkla açılmış, buradan, Emdelin altından tâ Hamile dağı yamaçlarına kadar açılmış, yeşil toprağı nakışlayarak, esen yelde inceden uğranarak uzayıp gidiyordu.»

(Yaşar Kemal, *Demirçiler Çarşısı Cinayeti*)

Ceren sürüsünün geldiği düzlük, bu düzlüğün nitelikleri, kartalların ceren sürüsünün üzerine nasıl saldırdığı görüntüleniyor ilkin. Sonra kartallarla ceren sürüsü arasında başlayan korkunç savaşına geçiliyor. Yazar hem cerenlerin durumunu (darma dağın oluşları, kaçışmaları, sürüden ayrılan yalım gibi sünen, tüyleri yıldır yıldır parlayan genç ceylanın görünümü, bu cerenin tezikmesi, ürkmesi, tetikte oluşu...) canlı bir biçimde çizimliyor: Uzun kanatları gerilmiş, düz, çekilmiş kılıç gibi ışıltılı... Kulakları yırtan bir hışırtıyla saldırdıkları... Göğşe ağıp hışım gibi geriye inişleri... Sağılan, hışım gibi kovalayan gözü kanlı bir, birkaç kartal... Bakır kanatlı, kızılıtlı genç bir kuş...